

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Ανθολογώντας το ηφαιίστειο

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Τον άναρχο Έρωτα να νιώσω ακέριο εισαγωγή-ανθολόγηση: Χάρης Βλαβιανός - Ευριπίδης Γαραντούδης
επίμετρο: Ελένη Σικελιανός
εκδ. Πατάκη, **σελ.** 288

Μπορούμε σήμερα να διαβάσουμε Σικελιανό; Μπορούμε να τον προτείνουμε σε νέους αναγνώστες; Σε αναγνώστριες; Δεν χρησιμοποιώ εδώ το θηλυκό για λόγους πολιτικής ορθότητας, αλλά ως κυριολεκτικό ερώτημα: μπορεί μια νέα γυναίκα σήμερα να τον διαβάσει; Με ειλικρίνεια, αν αναρωτηθούμε: ποιοι είναι οι όροι για να παραδοθεί δυναμικά, όχι μουσειακά, το ποιητικό του σώμα στο μέλλον; Τα ερωτήματα υποβάλλουν σαφώς, ακόμη και στον ανίδεο, τη σκέψη ότι ούτε χωρίς αγκάθα είναι η υπόθεση, ούτε αυτονόητη η απάντηση. Ανάλογοι προβληματισμοί ισχύουν, όπως γνωρίζουμε, για τον Παλαμά. Σημαντική βοήθεια προσφέρει στην ανάγνωση του τελευταίου η ανθολόγηση που με έμπνευση και κρίση επιχείρησε ο Ηλίας Λάγιος (Ερμής, 2001). Τέτοια θέλουμε, είχα σκεφθεί, διαβάζοντας τον κατά Λάγιο Παλαμά. Είναι ένα βιβλίο που μπορεί να βάλει κανείς στο χέρι μιας νεότερης αναγνώστριάς και να

της πει: δες την οπτική του ανθολόγου, διάβασε τα ποιήματα που προτείνει και σκέψου/νιώσε μόνη σου.

Στην ανθολόγηση των ποιημάτων του Αγγελου Σικελιανού που επιχειρούν, συνοδεύοντάς την από συνοπτική, εύληπτη, μαχητική εισαγωγή, οι Βλαβιανός και Γαραντούδης ανοίγουν με τη σειρά τους την όρεξη του σύγχρονου αναγνώστη να γευθεί Σικελιανό. Αυτό χρειαζόμαστε, κι αν μην πω «χρειαζόμαστε απελπισμένα» – μολονότι το σκέφτομαι. Οπως ο Παλαμάς, έτσι και ο Σικελιανός είναι γιγάντια παγόβουνα που η αναγνωστική κλιματική αλλαγή τα απειλεί σοβαρά.

Για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο οι Γαραντούδης - Βλαβιανός αποφασίζουν να αναμετρηθούν με τον λόγο και τον αντίλογο που συγκροτούν μια κάπως σύγχρονη περί τον ποιητή συζήτηση, από τον Λορεντζάτο και τον Σινόπουλο μέχρι

τον Καψάλη και τον Μπερλή. Μένουν έξω, αναγκαστικά, ποιητές και κριτικοί μεγάλου βελνεκούς, αλλά παλαιότερων εποχών, αφού η –δίκαιη– αγωνία των ανθολόγων επικεντρώνεται στο σήμερα. Μιλώ για αγωνία καθώς ο Λευκαδίτης μοιάζει, παρά την καινοτομία και την τόλμη του «ελευθερωμένο» στίχου του, να κλείνει μια περασμένη εποχή παρά να ανοίγεται στο μέλλον. Υπάρχουν, έτσι, στοιχεία στον Σικελιανό που εύκολα «πετάνε έξω», κατά το κοινώς λεγόμενο, τον σημερινό αναγνώστη.

Δεν είναι, πιστεύω, τόσο η υπηγορία, ούτε τα θέματα. Μέσα στην εκλεκτικιστική δίνη του μεταμοντέρνου ποιος θα ισχυριζόταν ότι ένας ποιητής είναι ξεπερασμένος εξαιτίας της θεματικής και του ύφους; Μάθαμε (ευτυχώς!) να τρώμε από όλες τις κουζίνες και να διαλέγουμε ελεύθερα ό,τι μας ταιριάζει. Το πρόβλημα με τον Σικελιανό έγκειται περισσότερο στην κα-

τεύθυνση αυτού που επισημαίνουν οι ανθολόγοι, με τη βοήθεια του Χάρολντ Μπλουμ, ως «ολιστική αντίληψη του ποιητή μύστη». Αυτό, αν το κατανοώ σωστά, πλήττει στα θεμέλιά της την αξιοπιστία της φωνής που μιλάει στο ποίημα και μας αποξενώνει. Και ωστόσο, την ίδια ώρα που το γράφω, με ζώνει η αμφιβολία: είναι έτσι; Πώς εξηγείται τότε η αισθαλής δυναμότητα της ποίησης του Σικελιανού να γοητεύει; Τι μας συγκινεί; Αν μας αποξενώνουν η πρόθεση και η οπτική του ποιητή, μήπως αυτό που απομένει, απίστευτα δραστικό παρά τις ενστάσεις, είναι η ίδια η ποίηση; «Σα φύλλο που σαλεύει μα δε θροεί»; Ο Λορεντζάτος έχει προτείνει την αποσπασματική, θραυσματική ανάγνωση ενός οργανωμένου ποιητή όπως ο Σεφέρης. Αυτό είναι, ασφαλώς, επιχείρημα που δεν μπορεί να σταθεί. Να όμως που ο Λάγιος το επανέφερε στη δική του ανθολόγηση του Παλαμά. Πάνω τον εαυτό μου να εκστασιάζεται από σικελιανικά αποσπάσματα φυλλομετρώντας: «απάνω μου τρίζει/ σα μυρολίθορο ο ήλιος». Μήπως ο συγκεκριμένος ποιητής ήταν μια έκρηξη που δεν άφησε οικοδόμημα, αλλά πολύτιμα κομμάτια, διάπυρα ακόμα.

